

Лив¹

Беше тъмно в бялата стая, когато баща ми уби баба ми. Аз бях там. И Карл беше там, но него така и не го откриха. Бе сутринта на Коледа и прехвърчаше сняг, но тази година няхахме истинска бяла Коледа.

Всичко беше различно в този ден. Той бе преди нещата на татко да започнат да заемат толкова място, че да не можем да влезем в хола. И преди майка ми да стане толкова огромна, че да не може да излезе от спалнята. Но той беше *след* като ме бяха обявили за мъртва и затова се отървах от ходенето на училище.

А може би е било преди? Не съм особено добра в хронологията, за мене времето тече едновременно. Първите години от живота на човек се усещат безкрайни. Сега дамата ми обяснява, че това е така, защото изживяваш всяко нещо за първи път – прави ти впечатление, а впечатлението запълва доста време, твърди тя.

Със сигурност имаше много неща, които запълваха живота ми в онзи период, и много, които опитвах за първи път. Например да видя как бива убита баба ми.

И така, коледното дърво висеше от тавана. В това нямаше нищо ново, защото баща ми обичаше да вдига нависоко много работи, за да оползотвори мястото в хола. Той натрупваше подаръците под стъблото на дървото и затова винаги се надявахме, че ще си дойде с малко дръвче.

През тази година дървото трябва да е било доста малко, понеже под него имаше място за някои твърде големи подаръци. Един от тях – невероятна дървена кола, която баща ми беше направил в работилницата, а майка ми бе ушила за нея червени възглавнички. Мама и татко всеки път сами изработваха подаръците. Тогава изобщо не знаех, че децата на другите хора получават купени подаръци. Даже не знаех, че другите хора имат деца, които получават подаръци. Не се интересувахме много от тези неща. Двамата с Карл просто бяхме щастливи с това, което имахме, особено – с майка ни и баща ни. Добре де, понякога Карл им беше мъничко сърдит, без да може да обясни защо.

---

¹ Игра на думи – собствено име и „живот“. Бел. пр.

Новото тази Коледа беше, че баба ми току-що беше умряла. Преди не бяхме го преживявали, а явно и тя самата не беше. Във всеки, случай тя изглеждаше доста слисана по начина, по който си седеше в зеления фотьойл, втрещена в елхата, без да мига. Мисля, че гледаше едно сърце, което бях оплела от кафяви хартиени лентички. Тя ме научи как се прави, преди да каже на баща ми всички неща, които не биваше да казва.

Решихме, че вечерта трябва да е заедно с нас до елхата, преди да я изпратим, и че трябва също да си получи подаръка. Всъщност двамата с татко решихме така. Най-вече – аз. Мама само се съгласи, понеже иначе щях да мрънкам.

Спомням си, че краката на баба бяха вдигнати на табуретка. Помня го главно защото седях на пода точно пред нея. Лилавите ѝ найлонови чорапи толкова прозираха, че през тях виждах бельото ѝ, а кафявите обувки все още сладко миришеха на нещо, което трябвало да ги предпазва от дъжда. Обувките бяха съвсем нови и били купени от континента, беше ми казала тя. Освен това беше облечена със сива пола и червена блуза, имаше и шал на бели чайки – всички тези вещи бях открила най-отдолу в раклата ѝ. Аз бях тази, която настоя да я облечем хубаво за Коледа. Нямахме да изглежда добре в нощницата си.

От този ден нататък вече никой не сядаше на зеления фотьойл. Не можехме.

Постоянно имаше твърде много неща върху него.

След като баба нямаше как сама да разопакова подаръка си, който беше увит във вестници, ми позволиха да го сторя аз. Отначало реших, че и за нея татко е направил дървен автомобил, защото и нейният подарък беше нещо дълго и дървено, на колела. Но това бил ковчег. Без кормило и червени възглавнички. И без капак. Не бил нужен капак, обясни татко. Единственото нещо, което имаше вътре, беше възглавницата, с която сутринта беше удушена.

Когато положихме главата на баба върху възглавницата – този път *върху* – татко избута сандъка през задната врата, край фронтоната, край натрупаните дърва за огрев, та чак до поляната зад обора. Ние с Карл ги следвахме с дървения автомобил и аз бях тази, която го буташе, в противен случай изобщо нямаше да се помръднем. Накрая дойде и мама. На нея винаги ѝ трябваше повече време.

Беше тъмно като в рог, но бяхме свикнали да се оправяме в мрака на мястото, където живеехме. Сигурно небето беше натежало от облаци в коледната нощ, защото

не се мяркаха никакви звезди, а гората, заобикаляща къщата и нивите, не се виждаше, а само се усещаше. Сутринта имаше силен вятър, но сега нищо не помръдваше, а и снегът беше спрял да вали. Явно Коледата беше избрала да е тиха и тъмна.

Запалихме баба с подпалки, вестници и специалните дълги кибритени клечки за камината, с които иначе не биваше да си играем (но Карл въпреки това си играеше). Разбира се, първо ѝ бяхме свалили обувките – бяха съвсем нови и не пропускаха вода.

Не след дълго се наложи да се отдръпнем заради топлината. Скоро пламъците започнаха да хвърлят такива отблясъци, че мястото за водопой се показва зад оградата, а в покрайнините на гората се очерта храсталакът. Когато се огледах, забелязах собствената си сянка, танцуваща по осветената стена на обора зад мене, и в светлината на огъня съвсем ясно видях майка ми и баща ми. Те се държаха за ръце.

Отново зяпнах баба, легнала там, с горящи бели коси, и изведнъж стомахът ми се сви.

– Наистина ли не я боли? – попитах.

– Не, недей да се тревожиш – отвърна татко. – Нищо не усеща. Тя вече не е тук.

След като се изправих в дървената кола и продължих да наблюдавам баба в ковчега ѝ, малко се зачудих на отговора му. От друга страна, твърдо и непоклатимо вярвах на всяко нещо, което кажеше баща ми. Той знаеше всичко. Беше ми обяснявал, че не можеш да изпиташ истинска болка в тъмнината. На дъното на морето например рибите не усещали нищо, когато захапвали въдиците ни, а през нощта зайците не изпитвали нищо, когато се хващали в капаните ни. „Мракът взема болката“, винаги казваше татко. „А ние хващаме единствено тези зайци, от които се нуждаем.“ Затова *добрите* хора като нас ходели на лов само през нощта.

Всъщност това, че баба не издаваше никакъв звук, докато гореше, беше достатъчно доказателство. Иначе имаше обичая да крещи, ако нещо я болеше или пък беше против нея. Никога не бях чувала някого да вика така, както го направи тя в онзи предиобед, в който върху главата ѝ се стовари цял кашон с консерви риба тон. Тя наистина можеше да се гневи.

Продължаваше малко да дими, когато излязохме да я видим на сутринта. Или по-точно – да видим останките ѝ, защото не беше останало много. Някак ми беше жал, че вече я няма, понеже понякога беше приятно да живееш с нея. Палачинките ѝ бяха фантастични.

Като отидох пак да погледна през деня, нямаше какво друго да се види освен черната пръст и незначително количество изгоряла трева. Татко обясни, че е разчистил и е заровил останките. Никога не ми каза къде. По-късно доста мислих дали е постъпил правилно, когато я удуши с възглавницата. Но той твърдеше, че е било правилно. Иначе всичко щяло да стане значително по-лошо.

И баба не продума, докато се случваше. Само пририта някак странно в леглото, сетне съвсем умря – подобно на рибите, когато се задушаваха, извадени на въздух, и пляскаха на дъното на лодката. После ги удряхме по главата, за да не се мъчат. Целта не е някой да се мъчи.

За щастие, в стаята на баба беше напълно тъмно в тази коледна утрин. Невъзможно е да я е боляло в тази тъмнина. Поне така си мислех тогава. Освен това всичко стана бързо, защото татко добре натискаше. Човек заяква от сеченето на елхи, носенето на дъски, влаченето на най-различни неща и изработването на мебели. Може би и аз щях да се справя, понеже той винаги казваше, че съм невероятно силна за възрастта си, а и за момиче.

Всъщност никога не разсъждавах какво съм. Мисля, че бях това, което те виждаха. А понякога виждах нещо, което те не забелязваха.